

ROZVÍJANIE ZÁUJMOVEJ ČINNOSTI ŽIAKOV V ABC CENTRE VOLNÉHO ČASU V PREŠOVE

Lukáč Eduard

Katedra andragogiky, Inštitút edukológie a sociálnej práce, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, SR

Resumé

Príspevok je zameraný na poukázanie významu ABC centra voľného času v Prešove ako jedného z kľúčových školských zariadení, ktoré sa spolupodieľa na formovaní osobností žiakov prostredníctvom uspokojovania ich potrieb v oblasti záujmových činností. Tie sú diferencované podľa zamerania jednotlivých oddelení v rámci pravidelnej i príležitostnej činnosti záujmových útvarov, v súčinnosti s ďalšími uvádzanými aktivitami. Príspevok bol spracovaný na základe komparatívnej analýzy uvádzaných dokumentov, literatúry a rozhovorov s pracovníkmi danej inštitúcie.

Cudzojazyčný abstrakt

The article is focused to point out the meaning of the ABC leisure time centre in Prešov as the one of the essential school institutions, which cooperate to form the personalities of the students through the satisfaction of their needs in the field of the hobbies. These are separated according to the purposes of their individual departments within the ambit of the regular and occasional hobby-groups activities, in the synergism with the others performances. The article was created on the basis of the comparative analysis of the shown documents, literature and the interviews with the employees of this centre.

Centrum voľného času, v zmysle nového školského zákona (č. 245/2008), zabezpečuje výchovno-vzdelávaciu, záujmovú a rekreačnú činnosť detí, rodičov a iných osôb do veku 30 rokov v ich voľnom čase. Ako jeden zo základných článkov školskej sústavy SR v rámci realizácie záujmových aktivít detí a mládeže vo voľnom čase, ide o zariadenie s celoročnou prevádzkou, ktoré okrem iného utvára podmienky na rozvíjanie a zdokonaľovanie praktických zručností, podieľa sa na formovaní návykov užitočného využívania voľného času, zabezpečuje podľa potrieb súťaže detí základných škôl a stredných škôl a môže poskytovať metodickú a odbornú pomoc v oblasti práce s deťmi v ich voľnom čase: školám a školským zariadeniam, občianskym združeniam vykonávajúcim činnosť zameranú na deti, ďalším právnickým osobám alebo fyzickým osobám, ktoré o ňu požiadajú.

Počiatky histórie ABC centra voľného času v Prešove spadajú do obdobia 2. ½ 20. stor., kedy bol dňa 2.12.1951 v Prešove zriadený Krajský pioniersky dom. V roku 1954 bol umiestnený na Masarykovej ul. v terajšej budove Pravoslávnej fakulty PU. V rámci územnej reorganizácie v roku 1960 bol zrušený Prešovský kraj a táto zmena sa dotkla aj KPD, ktorý bol premenený na Okresný dom pionierov a mládeže /ODPaM/.

Po roku 1989 nastali zmeny v obsahu činnosti a nastala i zmena názvu na Okresný dom detí a mládeže / ODDaM/. V júni r. 1990 bol ODDaM premiestnený do budovy bývalej Základnej školy na Októbrovej ulici v Prešove. Posledná zmena názvu nastala v roku 1994, kedy bol ODDaM premenovaný na ABC Centrum voľného času v Prešove /ABC CVČ/. V roku 1998 bola ABC CVČ udelená Okresným úradom v Prešove právna subjektivita, t.j. vystupuje vo svojom mene a má zodpovednosť vyplývajúcu z týchto vzťahov. Od 1. júla 2002 prešla zriaďovateľská funkcia ABC CVČ na mesto Prešov, t.j. Mestský úrad v Prešove a ABC CVČ pôsobí ako rozpočtová organizácia.

ABC CVČ utvára podmienky, organizuje a zabezpečuje výchovno-vzdelávaciu, záujmovú, rekreačnú a športovú činnosť pre deti a mládež v priebehu celého kalendárneho roka, vrátane

školských prázdnin. Dôraz kladie na realizáciu programov a projektov orientovaných na prevenciu a ochranu detí a mládeže pred sociálno-patologickými javmi a potláčanie ich vplyvov, nové formy spolupráce mládeže s miestnou samosprávou, informačné a poradenské služby pre deti a mládež.

V rámci svojho pôsobenia ABC CVČ v záujme účinného naplnenia miestnej i regionálnej politiky voči mladej generácii vytvára predpoklady pre aktívnu spoluprácu všetkých subjektov, ktoré sa zaoberajú problematikou voľného času detí a mládeže v regióne. Vo svojej činnosti implementuje tie prioritné úlohy a opatrenia, ktoré vláda SR, vychádzajúc z Koncepcie štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži schválila vo svojom programovom vyhlásení. ABC - centrum voľného času v Prešove ponúka činnosť a program formou:

- pravidelnej záujmovej činnosti v záujmových útvaroch a kluboch
- príležitostnej činnosti uskutočňovanej jednorazovými alebo opakujúcimi sa podujatiami pre účastníkov záujmových útvarov a širokú verejnosť
- zabezpečením okresných kôl súťaží, okresných kôl olympiád, krajských kôl, celorepublikových súťaží vyhlásených ministerstvom školstva
- prázdninovej činnosti v zariadení ABC - centra voľného času a v pobytových a prímestských táboroch
- poradenskej činnosti týkajúcej sa odbornej konzultácii v rámci jednotlivých oddelení
- organizovať podujatia na základe dopytu verejnosti

Počet zamestnancov ABC CVČ v Prešove					
pedagogickí zamestnanci			nepedagogickí zamestnanci		
kvalifikovaní	nekvalifikovaní	doplňujúci si vzdelanie	kvalifikovaní	nekvalifikovaní	doplňujúci si vzdelanie
11	-	-	3	-	-

Školský rok	Interní pracovníci	Externí pracovníci	Dobrovoľní pracovníci	Počet krúžkov	Počet členov
2004/2005	11	42	21	63	898
2005/2006	11	46	19	66	904
2006/2007	11	44	21	62	845
2007/2008	10	41	16	64	921

Škol. rok	záujmové útvary			podujatia			
	počet stretnutí	účasť detí	účasť mládeže	počet	účasť detí	účasť mládeže	účasť dospelých
2004/2005	3 207	31 982	7 024	250	25 083	5 288	8 719
2005/2006	2 970	29 906	6 777	251	19 124	3 772	5 180
2006/2007	2 524	20 099	9 337	205	17 960	2 339	4 743
2007/2008	2 798	25 914	8 972	270	25 053	8 230	10 103

(spracované podľa správ o výchovno-vzdelávacej činnosti ABC CVČ v Prešove)

Pravidelná záujmová činnosť je práca v záujmových útvaroch zameraná na uspokojenie a rozvíjanie najširších aktivít detí a mládeže, rozvíjanie ich schopností, talentov a tvorivosti v súlade s potrebami a záujmami detí a mládeže a požiadavkami rodičov. Príležitostná činnosť je zameraná na voľný čas detí a mládeže formou voľnej zábavy, návštev rôznych kultúrnych inštitúcií a organizovaním podujatí. V prázdninovej činnosti sa formou letných a prímestských táborov organizujú rôznorodé aktivity. Každý jeden záujmový útvar (krúžok) sa riadil tematickým plánom, ktorý je odkonzultovaný a po schválení pedagogickou radou uložený u zástupkyne riaditeľa a zároveň je súčasťou denníka ZÚ. Tematické plány sú zakomponované aj do celoročného plánu činnosti ABC CVČ. Záujmové útvary sú združené do jednotlivých oddelení:

ODDELENIE ESTETICKEJ VÝCHOVY

Organizuje podujatia, súťaže a záujmové krúžky pre žiakov ZŠ a deti MŠ v kultúrno-umeleckej oblasti. Na oddelení estetickej výchovy v pravidelnej záujmovej činnosti pracujú pod vedením kvalifikovaných vedúcich záujmové útvary (krúžky), zamerané na rozvoj umeleckých zručností a talentu detí. Umelecká výroba I. a II.: sú zamerané na rozvoj manuálnych zručností, tvorivosti a fantázie, členovia pracujú s rôznymi materiálmi (papier, špagát, drôt, hlina, modurit, textil, vlna, sadra a prírodné materiály) a technikami. Činnosť je organizovaná osobitne pre začínajúcich členov a pre pokročilých, ktorí navštevujú krúžok už niekoľko rokov; keramikársky krúžok: je zameraný na spoznanie hlíny ako materiálu, ktorý je tvárny a ponúka mnoho možností využitia - modelovanie, odtlačanie, práca na hrnčiarskom kruhu, glazovanie, maľovanie keramiky; aerobik: členstvo v krúžku nie je podmienené ani vekom, ani športovým nadaním či zdravotným stavom. Cvičenia sú zamerané na formovanie postavy, posilnenie srdcovo-cievneho systému, správne držanie tela prostredníctvom najnovších cvičebných pomôcok /fitlopty, owerbally, expandéry/; výtvarný krúžok: cieľom krúžku je vzbudiť záujem detí o výtvarnú tvorivosť, vypestovať zručnosti, zapájať ich do výtvarných súťaží a oboznamovať s rôznymi výtvarnými technikami: pastel, akvarel, tempera, hlina, linoryt, maľovanie na hodvábe, monotypia; krúžok hip hop: pre veľký počet záujemcov je rozdelený podľa vekových kategórií do podskupín: hip hop pre deti I. a II. a hip hop pre mládež. Cieľom je vypestovať lásku k tancu, športu, pohybu vôbec, ale aj ku kolektívnosti a kreativite a naučiť deti zdravo žiť, aby sa pohyb stal pre ne zvykom, každodennou potrebou. V rámci príležitostnej záujmovej činnosti každoročne oddelenie estetickej výchovy pripravuje spevácke, výtvarné, literárne súťaže, súťaže v zručnosti a vedomostné súťaže. Je to napr. Šikovný chlapec - Šikovní dievča pre žiakov 3. ročníkov ZŠ, súťažno-zábavné podujatie Deň plný hier, výtvarná súťaž Pestrá paleta jesene, prehliadka Talenty 2007 z oblasti spevu, tanca, umeleckého slova, folklóru, hry na hudobných nástrojoch, výtvarnej tvorby, ktorá bola doplnená o nové záujmové činnosti detí: zborový spev, divadelné umenie a cudzie jazyky.

ODDELENIE SPOLOČENSKEJ VÝCHOVY

Hlavným zameraním oddelenia spoločenskej výchovy je organizovanie a zabezpečenie pravidelnej a príležitostnej činnosti pre deti a mládež. Oddelenie v pravidelnej záujmovej činnosti reprezentujú nasledovné záujmové útvary. Tanečná a moderná gymnastika: hlavným cieľom je rozvíjať pohybovú schopnosť a rast kondičnej pripravenosti detí, naučiť sa jednotlivé gymnastické prvky a techniku s náčiním /švihadlo, obruč, lopta/; hráme sa s PC I. a PC II.: je zameraný na osvojenie si základov práce na PC: pracovať s klávesnicou a myšou, kresliť v programe, kopírovať, písať a zároveň sa zdokonaľovať v číslach, písmenách, meniť farbu, veľkosť a štýl písma, zaujímavosťou pre deti sú hry, ktoré sú zamerané na postreh a šikovnosť; disko: útvary je zameraný na rozvoj telesných a pohybových schopností a slúži aj na oddych a relaxáciu. Deti nacvičujú rôzne krokové variácie a choreografie, ktorými sa prezentujú na podujatiach CVČ; hip hop: je zameraný na fyzický, psychický a pohybový rozvoj, nácvik choreografií v štýle hip hop a zároveň aj na rozvoj hudobných schopností a citu pre rytmus; orientálne tance: je určený pre tých záujemcov, ktorí chcú príjemne stráviť popoludnie a zároveň niečo urobiť pre svoj fyzický a psychický rozvoj; tai-chi: získava prvých záujemcov o netradičný druh cvičenia; spoločenský tanec.

V rozvíjaní príležitostnej záujmovej činnosti oddelenie spoločenskej výchovy organizuje podujatia so športovým a súťažno-zábavným zameraním: Otvorenie záujmovej činnosti, Rope skipping, Detský Silvester, Mikuláš, Karneval, Dance 2008, 4 kolá Mestskej ligy v bowlingu pre ZŠ a v septembri sa oddelenie zapojilo do akcie MsÚ v Prešove s názvom S úsmevom do školy, Valentín, Zlatý hrebeň, Kľúč od pevnosti, Deň detí, krajské kolo Geografickej olympiády, Jar na kolieskových korčuliach, Slávici z lavice (okresné a krajské kolo). Po tretíkrát sa konalo aj podujatie Veľká hra s ABC CVČ, venovaná všetkým, ktorí počas školského roka 2007/2008 navštevovali ZÚ v ABC CVČ.

ODDELENIE TECHNIKY

Cieľom oddelenia je vytvoriť pre deti a mládež priestor pre efektívne využívanie voľného času a uplatnenie a rozvoj svojich záujmov v oblasti vedy a techniky. Pracujú v ňom napríklad nasledovné záujmové útvary: počítačový I. a II.: je zameraný na získanie základov práce s výpočtovou technikou t.j. základy operačného systému Windows, MS Office (texty, kreslenie a tabuľky vo Worde, tabuľky a grafy v Exceli), práca s internetom, hry zamerané na logiku, šikovnosť, postreh a zručnosť; digitálna fotografia a video: navštevujú ho prevažne študenti stredných škôl, ktorí sa zoznamujú s počítačovými programami na úpravu digitálnych fotografií a videa; klub strategických hier: deti si v klube cvičia logické myslenie, postreh a schopnosť spolupráce; letecký modelár: členovia krúžku sa učia čítať jednoduché výkresy, stavať jednoduché a zložitejšie modely, získavajú manuálne zručnosti v rezaní, brúsení, lakovaní; internetový klub.

Príležitostná záujmová činnosť spočíva v organizovaní podujatí súťažno-zábavného charakteru, podujatí overujúcich si vedomosti, zručnosť a šikovnosť, predmetových olympiád. Z tradičných podujatí možno spomenúť Impulz – vedomostná korešpondenčná súťaž z oblasti vedy a techniky, Šikovný chlapec – Šikovné dievča a Technické minimum- už niekoľko rokov obľúbené súťaže pre žiakov 4. ročníkov. Medzi ďalšie môžeme zaradiť: letecko-modelárske podujatia (Prešovská jeseň, Liga hádzadiel, Prešovská jar, Memoriál Milana Minárika), - podujatia relaxačno-zábavného charakteru a to (Warcraft 3 FT, Turnaj Counter strike source, The battle for middle), - obvodné a krajské kolá predmetových olympiád vyhlásených MŠ SR (matematická, fyzikálna, chemická) a pod.

ODDELENIE ŠPORTU A TURISTIKY

Cieľom oddelenia je rozvíjať športové aktivity v jednotlivých záujmových útvaroch, pestovať u záujemcov aktívny vzťah k starostlivosti o fyzickú i psychickú kondíciu, ako i vzťah k prírode a jej ochrane. K záujmovým útvarom tohto oddelenia patria: futbalový krúžok, šach pre začiatočníkov a pre pokročilých, stolný tenis pre začiatočníkov a pokročilých, volejbalový krúžok pre začiatočníkov, cykloturisticko-vodácky krúžok, strelecký kurz, gitarový klub.

K aktivitám z oblasti príležitostných a doplnkových podujatí patria napr. súťaže v cezpoľnom behu, atletike, šachu, stolný tenis pre zdravotne postihnutých, splavovanie riek, vítanie jari, výstavy exotických zvierat, besedy a pod.

ODDELENIE MLÁDEŽE

Snaží sa zabezpečiť činnosť pre mládež vo všetkých oblastiach voľnočasových aktivít. Ide napríklad o pomoc študentom pri príprave na maturitu z cudzieho jazyka (ZU nemeckého a anglického jazyka), pri zvládaní začiatkov cudzieho jazyka (taliančina, ruština), moderného tanca, rozvíjaní hudobného nadania a zručnosti hre na hudobný nástroj (gitarový klub pre pokročilých), ponúka netradičné športové aktivity (capuera - brazílske bojové umenie) či činnosti zamerané na základy práce s ozvučovacíou a "DJ" technikou (DJ klub a Disco klub). Príležitostné aktivity boli rozvíjané napr. v spolupráci s domovami mládeže (kolkársky, volejbalový, stolnotenisový turnaj, malá futbalová liga), oddelenie zorganizovalo súťaž v speve ľudových piesní Piesne naše piesne a moderných piesní Objav roka, spolupodieľalo sa na organizovaní projektu Nie drogám, pripravilo Detskú športovú olympiádu.

FOLKLÓRNY SÚBOR ROZMARIJA

Folklórny súbor vznikol v Prešove v roku 1992 z iniciatívy umeleckej vedúcej Mgr. Danky Kovalčíkovej a bývalých členov folklórnych súborov, ktorí mali skúsenosti s prácou vo folklóre. Dnešný folklórny súbor ako celok dospel do štádia folklórneho súboru so všetkými vekovými kategóriami – detský folklórny súbor, mládežnícka skupina, mužská spevácka skupina Uľej. Uchováva folklórne tradície východného Slovenska, prevažne regiónu Šariš. Prezentuje sa piesňami, tancami, hrami, šarišskou frazeológiou a zvykoslovím, ktoré sú spracované do dramatických pásiem s určitou mierou scénickej štylizácie. Okrem vystúpení

Súbor Rozmarija úspešne reprezentuje ABC - CVČ , mesto Prešov, zároveň aj Slovensko, na rôznych domácich i medzinárodných folklórnych festivaloch.

DETSKÉ DIVADELNÉ SÚBORY: DELFÍN A DELFÍNÍK

V škol. r. 2006/2007 bol pri ABC CVČ v Prešove založený detský divadelný súbor Delfín. K prvým vystúpeniam patrili Vianočná rozprávka a Popletená rozprávka. V rámci zabezpečenia individuálneho prístupu a možnosti realizácie na javisku sa v nasledujúcom škol. roku súbor rozdelil na dve skupiny: Delfínik (1. stupeň ZŠ) a Delfín (2. stupeň ZŠ).

TÁBOROVÉ POBYTY

ABC CVČ organizuje pre záujemcov nasledovné druhy táborových pobytov: letný pobyt pri mori pre deti, mládež ale aj dospelých (napr. v Chorvátsku, Baško Polje), letný tábor (napr. v Mníchovskom potoku, Bardejov), prímestské tábory s dennou dochádzkou v priestoroch ABC CVČ v Prešove sa realizujú v pracovných dňoch počas letných prázdnin a ich náplňou sú športové podujatia, spoločenský program, výlety, hry a pod. v čase od 7.00 do 16.30.

PROJEKT „BUDUJEME ZOO“ (MOJE NAJOBĽÚBENEJŠIE ZVIERATKO).

V spolupráci s Odborom školstva, kultúry a športu na MsÚ v Prešove, bol vypracovaný 3-ročný projekt s názvom „Budujeme ZOO“ (Moje najobľúbenejšie zvieratko).

Projekt je rozdelený do troch etáp: október 2008 – júl 2009, október 2009 – júl 2010, október 2010 – júl 2011. Miestom realizácie projektu je elokované pracovisko ABC CVČ Ekopark Holá hora a je určený deťom materských a základných škôl. Cieľom projektu je podnietiť u detí záujem o prírodu, naučiť sa ju poznávať a chrániť prostredníctvom práce v záujmových krúžkoch na školách (1 x v týždni) a v Ekoparku (1 x v mesiaci), kde bude vytvorená ZOO.

Hlavné nedostatky obmedzujúce rozvoj činnosti ABC CVČ v Prešove:

- chýba podrobnejšia legislatívna opora pre rozvoj činnosti CVČ (nový školský zákon č. 245/2008 zrušil Vyhlášku MŠaV SR č. 291/1994 Z.z. o centrách voľného času v znení vyhlášky č. 27/2005 Z.z. a č. 388/2007 Z.z.)
- centrum nevlastní žiadne ubytovacie zariadenie pre letnú činnosť, tzv. pobytové tábory
- pomerne zlý technický stav budovy, ktorý je najmarkantnejší hlavne na fasáde budovy, ako aj v zastaraných oknách
- uskutočňovanie náboru do jednotlivých záujmových útvarov k 15. septembru (zapojenie detí do ZČ je podmienené stabilizovaním rozvrhu hodín viazaného na danú školu hlavne v mesiaci september)

Voľný čas „je mnohodoménový fenomén a vyžaduje komplexný prístup a riešenie v teórii a praxi.“ (Goga, s. 176). Poskytuje priestor aj pre zmyslupnú záujmovú činnosť žiakov i dospelých, vo vzťahu k starostlivosti, ktoré je „závažným a aktuálnym spoločenským problémom“ (Mayerová, s. 246) napr. prostredníctvom univerzít tretieho veku, čím sa významne prispieva ku zvyšovaniu kvality života obyvateľstva.

Literatúra:

GOGA, M. Voľný čas – jeho výchovná a socializačná funkcia. In. Voľný čas dospelých na počiatku 21. storočia. Prešov : GTF PU, 2008, s. 176-182. ISBN 978-80-8068-877-6

HANUŠIN, L. Správy o výsledkoch a podmienkach výchovno-vzdelávacej činnosti CVČ Prešov za jednotlivé školské roky a vyhodnotenia činnosti. Archív ABC CVČ v Prešove.

KOMANICKÁ, K., HANUŠIN, L. Budujeme ZOO. (zverejnené 17.9.2008) www.skolskyurad.presov.sk/portal/?c=12&id=35

MAYEROVÁ, K. Univerzita tretieho veku ako jedna z foriem využívania voľného času. In. Voľný čas dospelých na počiatku 21. storočia. Prešov : GTF PU, 2008, s. 245-249. ISBN 978-80-8068-877-6

Zákon z 22. mája 2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Zbierka zákonov č. 245/2008 Čiastka 96)